

Asia: VN/33103/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi vesitalouden tietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi vesitalouden tietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki vesitalouden tietovarannosta sekä muutettavaksi vesihuoltolakia (119/2001), paloturvallisuuslakia (494/2009) ja tulvariskien hallinnasta annettua lakia (620/2010). Ehdotettu uusi laki vesitalouden tietovarannosta sisältäisi tarvittavat yleistä tietosuojaa-asetusta sekä kansallisia yleislakeja ja hallinnonalan erityislakeja täydentävät säännökset vesitalouteen liittyvän tietovarannon sisällöstä, rekisterinpitovastuista ja muista tietojen käsittelyyn liittyvistä näkökohdista. Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan perustuvaan tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen.

Oikeusministeriö on arvioinut esitysluonnosta yksityiselämän ja henkilötietojen suojan näkökulmasta, ja toteaa, että esitysluonnos on valmisteltu näiden osalta huolellisesti. Oikeusministeriö esittää kuitenkin seuraavia täsmennys- ja tarkistusehdotuksia liittyen tietovarantoon tallennettaviin tietoihin, tietojen julkaisuun yleisessä tietoverkossa sekä viranomaisten tiedonsaantioikeuksiin.

Tietovarantoon tallennettavat tiedot

Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 3 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tietovarantoon tallennettavista asiakirjoista ja tiedoista. Myös

säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu, että kyseisen pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Esityksessä ei ole erikseen annettu esimerkkejä siitä, millaisia tietoja tämä asetuksenantovaltuus voisi koskea. Sääntämisyjärjestysperusteluiden mukaan asetuksenantovaltuuden osalta on huomioitu perustuslaillinen laillisuusperiaate (s. 43).

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan henkilötietojen käsittelystä säätämiseen lakitasoisen sääntelyn sijaan valtioneuvoston asetuksella tulee suhtautua varovaisesti. Säädöstasoa harkitessa tulee ottaa huomioon niin EU-tietosuojasääntelystä kuin perustuslaista johtuvat reunaehdot. Valiokunta on lausuntokäytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. PeVL 14/1998 vp, s. 2 ja esimerkiksi PeVL 1/2018 vp, s. 2 sekä PeVL 14/2018). Oikeusministeriön arvion mukaan jatkovalmistelussa tulisi varmistua siitä, että ehdotettu sääntely täyttää näiltä osin perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön.

Tietojen julkaisu yleisessä tietoverkossa

Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 6 §:ssä säädettäisiin vesitalouden tietovarannon tietojen julkaisusta yleisessä tietoverkossa. Perusteluissa sivulla 39 todetaan, ettei esityksellä perustettaisi uusia henkilötietojen julkaisemiseen liittyviä julkisia tietopalveluita, eikä tehtäisi merkittäviä muutoksia jo olemassa olevia julkisia tietopalveluita koskevaan sääntelyyn. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota perusteluiden ristiriitaisuuteen, sillä esitysluonnoksen sivulla 23 taas todetaan, ettei säännöksiä tietojen luovuttamisesta tai avoimessa tietoverkossa julkaisemisesta sisälly nykyiseen lainsäädäntöön, jonka vuoksi sääntelyä tulisi tältä osin täydentää.

Sääntämisyjärjestysperusteluissa on yleisellä tasolla viitattu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön liittyen henkilötietojen julkaisemiseen julkisena tietopalveluna. Oikeusministeriö nostaa esiin, että perusteluissa voisi selkeämmin tarkastella ehdotettua sääntelyä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön näkökulmasta, ja tuoda esiin esimerkiksi se, että internetiin sijoitettavasta henkilöstörekisteristä voisi ehdotetun sääntelyn perusteella hakea tietoja ainoastaan yksittäisinä hakuina.

Tiedonsaantioikeudesta säätäminen

Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 8 §:ssä säädettäisiin tiettyjen viranomaisten oikeudesta saada vesitalouden tietovarannon salassa pidettäviä tietoja. Säännöksen 1 momentissa on tyhjentävästi

lueteltu viranomaiset, joilla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä niille lainsäädännössä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vesitalouden tietovarannosta.

Esitysluonnoksessa on asianmukaisesti käsitelty perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä liittyen tiedonsaantioikeuteen ja todettu, että säännösehdotus on muotoiltu lausuntokäytännön mukaisesti. Oikeusministeriö tuo kuitenkin esiin, että perusteluissa olisi tarpeen täsmentää, mihin tehtäviin ja lainsäädäntöön ehdotetun 8 §:n 1 momentin mukaisella "lainsäädännössä säädettyjen tehtävien hoitamisella" viitataan. Epäselväksi jää, rajoittuuko tiedonsaantioikeus tiettyihin säädöksiin vai voiko kyse olla mistä tahansa viranomaisen tehtäviä koskevasta sääntelystä, kunhan tietojen käsittely on niiden kannalta välttämätöntä. Lisäksi oikeusministeriön arvion mukaan esityksen säätämisperusteluita tulisi vielä täsmentää lyhyellä kuvauksella siitä, miksi ehdotetussa säännöksessä luetellut tiedot olisivat välttämättömiä kyseisten viranomaisten velvoitteiden täyttämiseksi sen sijaan, että niiden vain todetaan kursorisesti olevan välttämättömiä (s. 42). Yksityiskohtaisempi kuvaus välttämättömyydestä korostuu erityisesti silloin, jos valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tietovarantoon tallennettavista tiedoista.

Suurpää Johanna
Oikeusministeriö

Meritähti Maisa
Oikeusministeriö